

Замлинський Віктор Анатолійович,
доктор економічних наук, професор кафедри
обліку і оподаткування, Одеського державного
аграрного університету

Волошина Олена Вікторівна,
науковий співробітник відділу обліку та
оподаткування, Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»

Степаненко Сергій Віталійович,
кандидат економічних наук, доцент кафедри
економічної кібернетики та управління
економічною безпекою, Харківський
національний університет радіоелектроніки

Zamlynskyi Viktor,
Doctor of Economics, Professor,
Odessa State Agrarian University,
<https://orcid.org/0000-0001-7642-2443>

Voloshyna Olena,
researcher of the Accounting and Taxation
Department, National Science Center
"Institute of Agrarian Economy",
<https://orcid.org/0000-0001-8793-2369>

Stepanenko Sergii,
PhD in Economics, Kharkiv National
University of Radio Electronics,
<https://orcid.org/0000-0002-6132-328X>

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА І ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ACCOUNTING POLICY AND ECONOMIC SECURITY IN THE ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM

Замлинський В. А., Волошина О. В., Степаненко С. В. Облікова політика і економічна безпека в системі управління підприємством. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 1. С. 56 – 61.

Zamlynskyi V., Voloshyna O., Stepanenko S. Accounting policy and economic security in the enterprise management system. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2024. Volume 9. № 1, pp. 56 – 61.

Метою статті є визначення ролі облікової політики в ефективному управлінні економічною діяльністю у сучасних небезпечних умовах життєдіяльності підприємства. Облікова система має бути сформована на виваженій і осучасненій обліковій політиці. Наукова цінність одержаних досліджень полягає у доповненні методичних засад, поновленому комплексі правил і процедур, які враховують ризики воєнного і повоєнного стану, регламентують сучасний порядок спостереження, фіксації, оброблення та узагальнення руху основних і обігових засобів, виробничого процесу, грошово-кредитних відносин, визначення розміру заподіяної шкоди та формування показників господарської діяльності. Облікова політика регламентує діяльність економічного суб'єкта, є моделлю обліково-аналітичного процесу з урахуванням ризиків і викликів внутрішнього і зовнішнього середовища. Розкрито економічну сутність і порядок розроблення облікової політики підприємствами України. Запропоновано визначення облікової політики як сукупності методів, принципів, процедур, організації та ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності, що обираються суб'єктом господарювання самостійно з врахуванням особливостей його діяльності і впливають на ефективність його діяльності та знаходять своє відображення у наказі про облікову політику. У результаті проведеного дослідження розкрито чинники, що впливають на формування та розроблення облікової політики, представлено складові облікової політики та основні підходи до її положень, систематизовано принципи і найважливіші елементи облікової політики, обґрунтовано причини зміни облікової політики в умовах воєнного стану і їх відображення в бухгалтерському обліку.

Дослідженням встановлено, що на економічну безпеку підприємства впливають загальні підходи до формування облікової політики, а також методи обраної облікової політики і облікового оцінювання в умовах воєнного стану. Облікова політика в контексті економічної безпеки підприємства має сприяти формуванню стратегії розвитку підприємства на довгострокову перспективу, бути одним з інструментів управління витратами і фінансовими результатами, стратегічного планування, страхування підприємства від небезпек і загроз значної втрати коштів, управління обсягом нарахованих податків, практичного вирішення протиріч нормативних актів з бухгалтерського обліку і звітності, джерелом методів оцінювання й обліку фінансових інструментів і відновлення стійкості у майбутньому.

Ключові слова: облік, безпека, облікова політика, ризики, бухгалтерський облік наслідків війни, відео- та фотофіксація, пряма матеріальна шкода, оцінювання завданих збитків, наказ про облікову політику, організація обліку, інвентаризація, аграрний бізнес.

The article aims to determine the role of accounting policy in the effective management of economic activity in the modern dangerous conditions of the life of the enterprise. The accounting system must be formed on a balanced and modernized accounting policy. The scientific value of the obtained research consists in the addition of methodological principles, a renewed set of rules and procedures that take into account the risks of the war and post-war state, regulate the modern order of observation, fixation of processing and generalization of the movement of fixed and circulating assets, production process, monetary relations, determination of the size of the damage and formation of indicators of economic activity. The accounting policy regulates the activity of an economic entity and is a model of the accounting and analytical process, considering the risks and challenges of the internal and external environment.

The economic essence and procedure of development of accounting policies by enterprises of Ukraine are revealed. The definition of accounting policy is proposed as a set of methods, principles, procedures, organization and accounting, preparation and presentation of financial statements, which are chosen by the economic entity independently, taking into account the peculiarities of its activity and affect the efficiency of its activity, and are reflected in the order on accounting policy. As a result of the research, the factors affecting the formation and development of accounting policy were revealed, the components of accounting policy and the main

approaches of its provisions were presented, the principles and critical elements of accounting policy were systematized, the reasons for the change in accounting policy under martial law conditions and their reflection in accounting were substantiated.

Conclusions. Studies have established that the economic security of the enterprise is influenced by general approaches to the formation of accounting policy, as well as the methods of the selected accounting policy and accounting assessment in the conditions of martial law. The accounting policy in the context of the economic security of the enterprise should contribute to the formation of the enterprise's development strategy for the long term, be one of the tools for managing costs and financial results, strategic planning, insuring the enterprise against dangers and threats of significant loss of funds, managing the amount of accrued taxes, practical resolution of contradictions in regulatory acts from accounting and reporting, a source of methods for evaluating and accounting for financial instruments and restoring sustainability in the future.

Keywords: accounting, security, accounting policy, risks, accounting of the consequences of war, video and photo recording, direct material damage, damage assessment, order on accounting policy, organization of accounting, inventory, agrarian business.

Вступ

Враховуючи умови воєнного стану, у яких опинилася наша країна, маємо щораз більшу потребу в керуванні підприємства в сучасних соціально-економічних обставинах. Бухгалтерський облік є одним з дієвих інструментів у стабілізації будь-якої економічної діяльності. Для того, щоб утримувати прийнятний рівень економічної безпеки підприємства, необхідно керуватися важливим інструментом управління – обліковою політикою. Якісно сформована облікова політика є одним з найважливіших інструментів управління, що характеризує фінансовий стан підприємства та дозволяє виявити приховані резерви діяльності та підвищення ефективності облікової системи, правильно сформулювати її, як наслідок, оцінити фінансову звітність суб'єкта господарювання. Поєднуючи загальні вимоги облікових стандартів і специфіку діяльності конкретного підприємства, облікова політика націлена на досягнення кінцевого результату – складання достовірної фінансової звітності. Водночас рішення, зафіксовані у наказі з облікової політики, безпосередньо пов'язані з постійними змінами в зовнішньому середовищі, оподаткуванні, бухгалтерському обліку та звітуванні, що впливають на вибір підходів до обліку доходів і витрат, а також інших елементів, що її формують.

Актуальність теми. У період війни дослідження облікової політики підприємств набуває надзвичайної актуальності і важливості. Війни і похідні ризики супроводжуються значними труднощами і загрозами для економічної стабільності підприємств. В умовах воєнного стану і нестабільності економічного середовища питання облікової політики набувають особливого значення. Теоретико-методологічні питання облікової політики, внесення змін до неї знаходять своє відображення у фаховій літературі і наукових дослідженнях відомих учених-економістів. Державний і підприємницький рівні встановлюють основні правила облікової політики і ця взаємодія визначає внутрішні і зовнішні аспекти облікового процесу. Важливою частиною облікової політики є реєстри відомостей, які допомагають підприємствам відображати різні аспекти бухгалтерського обліку та враховувати їх в процесі управління. Вибір методів і правил облікової політики має вирішальний вплив на багато аспектів діяльності підприємства, зокрема фінансовий стан, організаційну структуру, оцінювання та амортизацію, стратегічні цілі та багато інших факторів.

Українське законодавство визначає облікову політику як набір принципів, методів і процедур, що використовуються для ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та подання її до відповідних органів. Це створює обов'язок для підприємств дотримуватися облікової політики, що відповідає вимогам законодавства. Умови війни створюють значні виклики та труднощі для підприємств, зокрема перерви у виробництві, втрати матеріальних активів, проблеми в ланцюгах постачань і фінансову нестабільність. Загроза кібератак додає ще один аспект до складності управління бухгалтерським обліком. Це дослідження розглядає важливість адаптації системи обліку та оподаткування до сучасних викликів і ризиків в умовах війни, а також необхідність удосконалення облікової політики через інновації та сучасні технології. Також відзначається важливість відображення наслідків воєнних дій у фінансовій звітності підприємств, оскільки вони можуть мати значний вплив на їхній фінансовий стан.

Тому правильний вибір підходів до формування та впровадження облікової політики на підприємстві стає важливим завданням у контексті воєн і їхнього впливу на бізнес-середовище. Зазначені дослідження таких авторів, як І. Грабчук, О. Вакун, С. Василюшин, В. Жук, Н. Костишина, О. Лукова, Г. Ляхович, М. Проданчук, Є. Попко, О. Тесак, Т. Яковець, Д. Хауелл і К. Веллер важливі для розуміння цього складного питання та розроблення ефективних стратегій управління обліковою політикою в умовах воєнних дій. Теоретичними й практичними питаннями економічної безпеки підприємств займалась значна кількість науковців: В. Антоненко, О. Бандурка, О. Барановський, І. Бланк, С. Васильчик, В. Геєць, Т. Данилишин, Т. Іванюта, О. Ілляшенко, О. Нусінова, М. Сахацький, О. Терещенко, А. Ткаченко, Л. Худолій, О. Черевко, О. Череп та ін.

Формулювання цілей статті

Мета наукової публікації полягає у розробленні організаційно-методичного забезпечення і формуванні рекомендації до ведення облікової політики щодо стану економічної безпеки підприємств. Підприємство повинно стати фінансовим фундаментом формування резервів економічної безпеки за допомогою відповідної правової бази, зокрема виваженої облікової політики в умовах війни. Актуальним є розгляд та аналіз впливу воєнних конфліктів на обліковий процес підприємств, визначення стратегій адаптації облікової політики до надзвичайних умов і вироблення рекомендацій щодо оптимальних підходів до управління обліковою політикою в умовах війни. Крім того, дослідження має на меті вивчити практичний досвід і наукові підходи, запропоновані різними авторами та вченими в цій галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження

Захист національних економічних інтересів є першочерговим завданням, адже надійна національна безпека країни зумовлює стабільність національної економіки, високий рівень захищеності від потенційних і реальних загроз з внутрішнього та зовнішнього середовища, сприятливу гармонійну соціальну та податкову політику держави, інтенсивний розвиток науково-технічного прогресу та бізнесу, активніше залучення іноземних інвестицій, збільшення експорту продукції та валового внутрішнього продукту, запобігання надзвичайним ситуаціям і глобальним катастрофам, захист довкілля, зменшення обсягів розроблення корисних копалин і забруднення довкілля, економне використання природних ресурсів, пошук автономних джерел енергії, зміцнення національної валюти, збільшення валютного запасу країни, ефективність боротьби з корупцією, запобігання терактам і військовій агресії.

Сьогодні ми стикаємося з критичними соціально-економічними чинниками та явищами, які частково або повністю руйнують об'єкт, доступ до ресурсів, грошово-кредитного обігу, що завдає значного збитку та часом банкрутства. Складнощі виникають завжди; і в умовах конкуренції ризик є невід'ємною складовою функціонування економічної системи держави. Водночас ті явища, які в короткостроковому періоді можна віднести до загроз економічній безпеці держави, у довгостроковому періоді можуть виявитися стимулом для економічного розвитку національного господарства, зростання інноваційної активності, більш раціональної економічної політики. Економічну безпеку необхідно розглядати як базову складову національної безпеки, тож своєчасне виявлення та запобігання загрозам є одним з головних завдань ефективного управління.

Дослідження облікової політики підприємства стає особливо актуальним під час воєн. Теоретичні та практичні аспекти цього питання були досліджені в роботах таких учених, як І. Грабчук, Г. Ляхович та О. Вакун [1]. Вони стверджують, що облікова політика формується на основі чітких правил, які встановлені на двох рівнях: державному та підприємницькому. На державному рівні передбачається централізоване визначення загальних правил для формування облікової політики та створення механізмів для їхнього виконання. Однак саме підприємство має право встановлювати принципи своєї облікової політики на основі норм і правил, встановлених державою в організаційно-правових документах.

Аналіз наявних змін функціонування системи обліку та оподаткування під час дії воєнного стану відкриває резервні шляхи для консолідації рішень і зусиль, нові виміри у підтримці підприємництва для ефективного відновлення економіки держави [2]. Особливу важливість у цьому контексті мають реєстри відомостей, які допомагають відображати інформацію щодо різних аспектів облікової політики, таких як оподаткування, собівартість запасів, оцінювання товарних запасів, вартість виробництва, нумерація податкових документів і їхнє оформлення. Важливим моментом є вибір методів і правил облікової політики, який значно впливає на різні фактори, такі як форма власності підприємства, організаційно-правова структура, стратегічні цілі, матеріально-технічне обладнання, технологічні особливості виробництва, кваліфікація персоналу, форми розрахунків з партнерами та інші фактори.

Облікова політика підприємства, згідно з законодавством України, визначається як набір принципів, методів і процедур, використовуваних для ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та її подання відповідним органам. О. Тесак [3] підкреслює важливість облікової політики як інструменту для організації бухгалтерського обліку і формування надійної фінансової звітності на підприємстві. Умови війни створюють значні труднощі у виконанні принципів, методів і процедур бухгалтерського обліку. Це пояснюється перервами у виробництві на територіях, де тривають активні бойові дії, великими втратами матеріальних запасів і активів, проблемами у ланцюгах поставок, коливаннями цін на сировину, нестабільністю фінансового ринку та банківської системи, а також зменшенням обсягів продажів і прибутку на постраждалих від активних бойових дій територіях. До цього долучається загроза кібератак, яку підприємства в Україні також мають враховувати під час ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Д. Хауелл і К. Веллер [4] наголошують, що фінансова звітність підприємств, яка формується в умовах воєнного стану, має відображати всі суттєві наслідки, що виникають унаслідок воєнних дій, і включати їх до фінансової звітності.

Дослідження Н. Костишина, Т. Яковця та О. Тесака [5] вказує на важливість адаптації системи обліку та оподаткування підприємств в Україні до сучасних економічних змін. Вони підкреслюють, що основні зміни в обліковій політиці підприємств, особливо в умовах нестандартного функціонування, вимагають адаптації принципів і методів обліку праці та оплати її в умовах війни. Вони також відзначають постійне вдосконалення облікової політики через інновації та використання сучасних технологій. Д. Хауелл і К. Веллер [6] наголошують на важливості того, щоб фінансова звітність підприємств враховувала всі наслідки воєнних дій в Україні, оскільки вони можуть значно вплинути на фінансовий стан підприємств. Усі ці аспекти підкреслюють важливість правильного вибору підходів до формування та впровадження облікової політики на підприємстві, оскільки ця політика має значний вплив на рівень доходів та управління прибутком. Таким чином, облікова політика має бути адаптивною та відповідати сучасним викликам і ризикам, особливо в умовах війни.

Згідно з дослідженнями О. Олехової та В. Шекера [7], внесені зміни в облікову політику підприємств українських компаній є обґрунтованими і обумовленими поточними викликами і загрозами, які стосуються сучасної України. Наявні проблеми та виникнення нових ситуацій вимагають урегулювання законодавством для правильного обліку господарських операцій, які здійснюють підприємства. Це означає, що існують суперечності, пов'язані з обмеженнями на господарську діяльність або її значними обмеженнями через активні воєнні дії, примусове переміщення суб'єктів господарювання

на відносно безпечні території, законодавчі обмеження щодо розрахунків з російськими та білоруськими контрагентами, а також збільшенням ризиків дефолту контрагентів. Крім того, руйнування, масштабні пошкодження та деградація активів через активні військові дії та неприйнятні обставини створюють необхідність у введенні ефективних методів обліку цих подій у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Дуже важливо також визначити поточну вартість кредитів, орендних зобов'язань та інших фінансових інструментів для фінансової підтримки оборони, а також для керування розрахунками з працівниками в умовах воєнного стану. Також важливо відзначити проблеми, пов'язані з отриманням оригіналів первинних документів від контрагентів, що часто стає неможливим через об'єктивні обставини. У цьому контексті важливо розглянути можливості покращення системи електронного обігу документів і впровадити чітке законодавче регулювання цього процесу. Аналіз проблем, пов'язаних з впровадженням системи електронного документообігу в Україні, вказує на те, що цей процес охоплює створення, оброблення, зберігання, відправлення, отримання, використання та знищення електронних документів з обов'язковим підтвердженням їхнього факту створення та оброблення.

Зміна облікової політики під час війни є складною та вимагає врахування численних ризиків, оскільки війни суттєво впливає на діяльність і фінансовий стан підприємств.

Ось деякі ризики та зміни, які можуть відбутися в обліковій політиці під час війни:

- зміни в оцінюванні активів і пасивів: військові конфлікти можуть призвести до зниження ринкових цін на активи, особливо на нерухомість і обладнання, що розташовані в зоні воєнних дій. Це може призвести до переоцінювання активів і коригування їхньої вартості в балансі;
- ризик кредиторів: можуть мати місце фінансові труднощі у боржників, що може призвести до недооцінювання боргів або навіть їхнього дефолту;
- резерви на покриття втрат: умови війни можуть збільшити ризик виникнення збитків. Тому підприємство може вимагати більших резервів для покриття можливих втрат;
- зміни в галузевому регулюванні та урядовому регулюванні можуть вимагати змін в облікових політиках підприємств.

Загалом війна створює значний ризик для бізнесу і облікова політика має бути адаптована до врахування цих ризиків і змін. Важливо мати чіткий контроль і моніторинг фінансової діяльності під час війни та вживати заходи для зменшення можливих негативних наслідків. В умовах продовження бойових дій важко оцінити масштаби руйнувань і завданих збитків, тому на цьому етапі важливо їх зафіксувати й документально оформити, щоб пізніше отримати державну допомогу. Інвентаризація щодо виявлення прямої шкоди, завданої сільськогосподарським підприємствам внаслідок війни, має проводитись у найкоротший можливий термін від моменту нанесення майнової шкоди військовими діями країни-агресора з відео-, фотофіксацією і документуванням виявлених фактів [8].

В Україні з метою фіксації завданої прямої матеріальної шкоди суб'єктам господарювання, зокрема і сільськогосподарським підприємствам, вже запущено кілька баз даних. Подання інформації до цих баз вимагає від обліково-економічної служби сільськогосподарського підприємства:

- проведення інвентаризації з обов'язковою відео- та фотофіксацією задля встановлення фактів втрати, псування, крадіжок, пошкодження чи руйнування майна сільськогосподарського підприємства внаслідок воєнних дій на території України;
- визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей. Інформацію про зібрані, зафіксовані та задокументовані докази завданої шкоди військовими діями країни-агресора сільськогосподарським підприємствам доцільно додатково передавати:
- місцевим органам влади (керівному органу територіальної громади);
- органам державної влади, до сфери управління якого належать;
- Міністерству аграрної політики та продовольства України та/або галузевим громадським об'єднанням товаровиробників, членами яких є такі сільськогосподарські підприємства.

У мирні часи облікову політику змінюють з початку року, тобто станом на 1 січня (п. 3.2 Методичних рекомендацій №635) [9]. Але зараз сенсу чекати настання нового звітного року немає і можна ввести зміни до розпорядчого документа з облікової політики у будь-який час після набрання нормативними актами чинності (п. 3.4 Методичних рекомендацій №635 наказу «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України [9]).

Зазначені кроки та рекомендації належать до перегляду облікової політики в умовах війни з метою забезпечення її актуальності та відповідності сучасним умовам. Аграрна галузь, як і більшість вітчизняної економіки, не достатньо освоїла механізм страхового захисту. Поодинокі випадки, з врахуванням форс-мажорних воєнних обставин, швидше не матимуть суттєвого впливу на підтримку бізнесу та збереження його майна. З метою реагування на непередбачувані обставини використання майна українськими підприємствами, що обумовлені війною на території нашої країни, їхня облікова політика має бути змінена у частині розширення можливостей застосування прискореної амортизації активів і, зокрема, нерухомості [10].

Перегляд амортизаційної політики щодо необігових активів. У зв'язку із змінами в умовах використання необігових активів через війну необхідно переглянути терміни корисного використання, ліквідаційну вартість і методи амортизації цих активів на кінець року. Важливо відзначити, що ліквідаційна вартість має визначатися окремо для кожного об'єкта необігових активів. Умови війни можуть призвести до зниження корисності необігових активів. Для оптимізації збитків від таких змін

необхідно прописати методи розрахунку втрат і сум очікуваного відшкодування активів. Воєнні дії можуть вплинути на спроможність контрагентів виконувати свої зобов'язання. Облікова політика повинна передбачати методи резервування сумнівних боргів і розрахунку коефіцієнтів ризику.

Важливо ввести зміни в політику інвентаризації, яка враховуватиме особливості воєнного стану, включаючи проведення інвентаризації дистанційно та врегулювання дій у випадках відсутності членів комісії або матеріально відповідальної особи. Також політика має визначити процедури документування господарських операцій у випадках відсутності первинних документів від контрагентів. Якщо агропідприємство отримує кошти в межах державних програм підтримки, то політика має включати процедури обліку цих коштів. Важливо враховувати, що недотримання облікової політики та порушення облікових процедур може призвести до низки ризиків – адміністративних штрафів. Тому актуальність і відповідність облікової політики важлива для точності фінансової звітності і дотримання законодавства. Економічна безпека – одна з найбільш суперечливих і мало вивчених економічних категорій, але увага до неї постійно зростає, формуючи нові напрями міждисциплінарних досліджень. Ми поділяємо думку С. Василішина [11], що під економічною безпекою підприємства доцільно розуміти систему взаємозумовлених і взаємоузгоджених способів, інструментів і управлінських рішень, які, синтезуючись з наявним ресурсним потенціалом і введенням економічної безпеки до складу об'єктів обліково-аналітичного забезпечення, дають змогу вчасно протидіяти ризикам, загрозам і флуктуаціям середовища функціонування підприємства, забезпечують його фінансову стійкість, сприяють розвитку економічного потенціалу, зростанню конкурентних переваг і підвищенню якості інформаційного забезпечення управлінських процесів.

Визначення пріоритетів подальшого існування аграрних бізнес-одиниць сьогодні нерозривно пов'язано з економічними, соціальними, екологічними, етичними аспектами, які формують потенціал створення цінності та нарощування вартості бізнесу. За умов підвищення вимог і ризиків до соціально відповідальної підприємницької діяльності для прийняття ефективних управлінських і інвестиційних рішень вже не вистачає інформації, що міститься у фінансовій звітності компаній. Інформаційно-аналітичним базисом сучасного корпоративного управління, заснованого на принципах соціальної відповідальності та створення суспільно необхідної цінності, постає звітність зі сталого розвитку. Саме вона сьогодні формує потенціал довіри до компанії, прихильність покупців і споживачів, запас міцності для нарощування вартісних індикаторів бренду і бізнесу загалом [12].

Висновки та перспективи подальших розвідок

Проведені дослідження показали, що розглянуті вище чинники потребують серйозних змін у системі бухгалтерського обліку та оподаткування підприємств, а також у формуванні стратегії економічної безпеки і поданні фінансової звітності. Важливо відзначити, що в Україні введення воєнного стану створило необхідність проводити зміни в обліковій політиці підприємств через потребу вирішення нормативних і законодавчих аспектів, пов'язаних з проведенням бухгалтерського обліку господарських операцій, що здійснюються в надзвичайних і непередбачуваних умовах воєнного стану. Облікова політика формується на двох рівнях: державному та підприємницькому. Підприємство має право встановлювати принципи своєї облікової політики на основі норм і правил, встановлених державою в організаційно-правових документах. Особливу увагу варто звернути на реєстри відомостей, які допомагають відображати інформацію щодо різних аспектів облікової політики, і на важливість адаптації системи обліку та оподаткування підприємств до сучасних економічних змін. Важливим аспектом є вибір методів і правил облікової політики, оскільки вони впливають на різні аспекти діяльності підприємства. Умови війни створюють значні труднощі у виконанні принципів, методів і процедур бухгалтерського обліку через вплив війни на виробництво, ланцюги постачань, фінансовий ринок і банківську систему. Дослідження підкреслює важливість облікової політики як інструменту стратегії економічної безпеки. Фінансова звітність підприємств в умовах воєнного стану має відображати всі суттєві наслідки воєнних дій, а це може вплинути на фінансовий стан підприємств. Адаптивність і відповідність облікової політики сучасним викликам і ризикам стають визначальними аспектами, особливо в умовах війни. Підприємства мають вносити зміни у свою облікову політику, щоб ефективно відповідати поточним обставинам і забезпечити точність і достовірність своєї фінансової звітності, зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, утримувати конкурентоспроможність і стає та збалансоване зростання у світовому економічному середовищі.

Література

1. Грабчук І.Л., Ляхович Г.І., Вақун О.В. Формування облікової політики підприємства в умовах цифровізації. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. DOI: <https://doi.org/https://10.32702/2307-2105-2021.8.87>.
2. Костишин Н., Яковець Т. Обліково-податкова система в умовах воєнного стану: як діяти та, які наслідки. *Вісник економіки*. 2022. Випуск 2. С. 99-110. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.02.99>.
3. Тесак О.В. Облікова політика як інструмент фінансової звітності. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Випуск 6. С. 751753. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Tesak-O.V.pdf>.
4. Howell D., Weller C. Assessing Accounting Impacts from the Russia-Ukraine War. *The Wall Street Journal*. 2022.
5. Костишин Н., Яковець Т. Обліково-податкова система в умовах воєнного стану: як діяти та які наслідки. *Вісник економіки*. 2022. № 2. С. 99-110. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.02.099>.
6. Семйон В.С. Облікова політика підприємства: вітчизняний і зарубіжний досвід. *Економіка і організація управління*. 2014. № 3-4. С. 243-248.

7. Олехова О., Шекера В. Облікова політика в умовах воєнного стану. KPMG. 2022. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2022/12/oblikova-polityka-v-umovakh-voyennoho-stanu.html>.
8. Zhuk V., Popko Ye., Ostopchuk S. Fixation of Direct Damage to Agrarian Business due to War, Based on the Accountant's Professional Judgment. *Oblik i finansi*. 2022. № 2(96). P. 15-21
9. Наказ міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України» № 635М від 27.06.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>
10. Zhuk V., Bezdushna Yu., Popko Ye. Depreciation of Enterprise Assets in Wartime. *Oblik i finansi*. 2022. № 1(95). P. 5-12. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-1\(95\)-5-12](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-1(95)-5-12).
11. Василюшин С.І. Обліково-аналітичне забезпечення управління аграрними підприємствами в системі ризиків та загроз економічної безпеки: монографія. Харків: Друкарня Мадрид, 2020. 419 с.
12. Kryukova I., Zamlynskyi V., Vlasenko T. Architecture of corporate reporting on the sustainable development of business entities in the agrarian sector as a tool of sustainable agri-management. *Ekonomika APK*. 2023. № 30(2). P. 38-48. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202302038>.
13. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №996-XIV від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99614#Text>.
14. Пантелеєв В.П. Інноваційна природа облікової політики підприємства в умовах постіндустріальної економіки. *Accounting and Finance*. 2020. № 2. P. 39-49. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-2\(88\)-39-49](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-2(88)-39-49).
15. Миронова Ю.Ю., Прут А.Ю., Шинкар Ю.Л. Облікова політика підприємства: сутність, особливості та проблеми формування. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Випуск 39-2. С. 108-112. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/39_2_2019/23.pdf.
16. Жук В.М., Василюшин С.І., Замлинський В.А. Професія бухгалтера в управлінні підприємством та його економічною безпекою: колективна монографія. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2023. 180 с.

References

1. Hrabchuk, I.L., Liakhovych, H.I., Vakun, O.V. (2021). «Formation of accounting policy of the enterprise in conditions of digitalization». *Efektivna ekonomika*. № 8. DOI: <https://doi.org/https://10.32702/2307-2105-2021.8.87>.
2. Kostyshyn, N., Yakovets', T. (2022). «Accounting and tax system in the conditions of martial law: how to act and what are the consequences». *Visnyk ekonomiky*. Issue 2. pp. 99-110. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.02.99>.
3. Tesak, O.V. (2018). «Accounting policy as a financial reporting tool». *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*. Issue 6. pp. 751753. Available at: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Tesak-O.V.pdf>.
4. Howell, D., Weller, C. (2022). «Assessing Accounting Impacts from the Russia-Ukraine War». *The Wall Street Journal*.
5. Kostyshyn, N., Yakovets', T. (2022). «The accounting and tax system under martial law: how to act and what the consequences are». *Visnyk ekonomiky*. № 2. pp. 99-110. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.02.099>.
6. Semjon, V.S. (2014). «Accounting policy of the enterprise: domestic and foreign experience». *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*. № 3-4. pp. 243-248.
7. Olekhova, O., Shekera, V. Oblikova polityka v umovakh voiennoho stanu. KRMG. (2022). [Accounting policy under martial law. KRMG]. Available at: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2022/12/oblikova-polityka-v-umovakh-voyennoho-stanu.html>.
8. Zhuk, V., Popko, Ye., Ostopchuk, S. (2022). «Fixation of Direct Damage to Agrarian Business due to War, Based on the Accountant's Professional Judgment». *Oblik i finansi*. № 2(96). pp. 15-21 DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-2\(96\)-15-21](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-2(96)-15-21).
9. Nakaz ministerstva finansiv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Metodichnykh rekomendatsij schodo oblikovoi polityky pidpriemstva ta vnesennia zmin do deiakyykh nakaziv Ministerstva finansiv Ukrainy». (2013). [Order of the Ministry of Finance of Ukraine "On Approval of Methodological Recommendations on the Accounting Policy of the Enterprise and Amendments to Certain Orders of the Ministry of Finance of Ukraine"]. № 635m dated June 27, 2013. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>
10. Zhuk, V., Bezdushna, Yu., Popko, Ye. (2022). «Depreciation of Enterprise Assets in Wartime». *Oblik i finansi*. № 1(95). pp. 5-12. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-1\(95\)-5-12](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-1(95)-5-12).
11. Vasylyshyn, S.I. (2020). *Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia ahrarnymu pidpriemstvamy v systemi ryzykiv ta zahroz ekonomichnoi bezpeky*. [Accounting and analytical management of agricultural enterprises in the system of risks and threats to economic security]. Drukarnia Madryd. Kharkiv. Ukraine.
12. Kryukova, I., Zamlynskyi, V., Vlasenko, T. (2023). «Architecture of corporate reporting on the sustainable development of business entities in the agrarian sector as a tool of sustainable agri-management». *Ekonomika APK*. № 30(2). pp. 38-48. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202302038>.
13. Zakon Ukrainy «Pro bukhhalters'kyj oblik ta finansovu zvitnist' v Ukraini». (1999). [Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine"]. №996-XIV dated July 16, 1999. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99614#Text>.
14. Panteleiev, V.P. (2020). «The innovative nature of the accounting policy of the enterprise in the conditions of the post-industrial economy». *Accounting and Finance*. № 2. pp. 39-49. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-2\(88\)-39-49](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-2(88)-39-49).
15. Myronova, Yu.Yu., Prut, A.Yu., Shynkar, Yu.L. (2019). «Accounting policy of the enterprise: essence, features and problems of formation». *Prychornomors'ki ekonomichni studii*. Issue 39-2. pp. 108-112. Available at: http://bses.in.ua/journals/2019/39_2_2019/23.pdf.
16. Zhuk, V.M., Vasylyshyn, S.I., Zamlyns'kyj, V.A. (2023). *Profesiia bukhhaltera v upravlinni pidpriemstvom ta joho ekonomichnoi bezpekoiu*. [The profession of an accountant in the management of an enterprise and its economic security]. NNTs «IAE». Kyiv. Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2023 р.